

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

Caput I. Quid sit Dominium, & quare ratione differat à possessione,
usufructu, &c.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

LIBER OCTAVVS

IN DECALOGVM.

Ne Furtum facias.

DISPOSITIO HVJVS LIBRI.

VAM multa, quàm varia, quàm implicita mihi obviam in hoc præcepto sunt. ratione ergo in brevem summam illa meo more constringere, & insuper novo, ut soleo, superaddere valeam, nisi Tu, omnium lux animarum, Splendor Sapientiæ, meas tenebras divino igne depellas, foveasque torpentem animum, desperatione collabentem?

2. In quatuor Tractatus Librum hunc propter varietates rerum distinguere oportet. Præ erit de Dominio, quod est fundamentum, unde furtum prohibitum sit; nisi enim Dominus tu rei tuæ, sanè non veterer ego, illam mihi surripere. Secundus de ipso Furto, seu acceptione rei. Tercius de Restitutionis obligatione, quæ ex furto, seu injusta acceptione, vel detentione sequitur. Vbi ad complementum tractationis, non erunt aliæ radices restitutionis omittendæ, est, Ex re accepta; Ex damnificatione rerum temporalium, vel famæ vel honoris, Ex contrariis. Quartus denique, de Circumstantiis quibusdam restitutionis. Faveant Cœlites, prospere aspi-
Deus.

TRACTATUS PRIMVS.

De Dominio.

CAPUT PRIMUM.

Quid sit Dominium, & qua ratione differat à possessione, usufructu, &c.

Vbi,

An usus distinguatur à Dominio in re ipsa, usu consumptibili?

1. DOMINIUM proprietatis, est jus, seu, facultas de re aliqua perfectè disponendi, nisi lex obsistat, vel conventio prohibeat. Hanc definitionem latè prosequuntur Iurisperiti ex Bartolo. l. 17. ff. de acquirenda possessione, lege Dicast. lib. 2. de Iust. & Jur. tract. 1. d. 1. dub. 4. num. 29. Prohibet enim lex aliquando, ut quavis aliquis dominium suæ rei habeat, disponere de ea re non valeat. Ita pupillus, licet habeat dominium suarum rerum, prohibetur tamen à lege, ne disponat de rebus suis, donec in perfectam veniat ætatem. Ita debitor, licet sit Dominus rei datæ in pignus creditori; illam, ex tacita saltem conventionione non potest idem creditori alienare; dum est in pignus. Ita Religiosus Societatis Iesu, per vota biennij, Dominus est suorum bonorum, sed de iis disponere sine licentia Superioris non potest.

2. Dictum autem est (dominium proprietatis) quia est aliud dominium, quod appellatur jurisdictionis, quæ est potestas gubernandi subditos, præcipiendo, prohibendo, permittendo, judicando, pœnis, vel præmiis afficiendo, protegendo, vindicando; estque duplex, Ecclesiastica, & Sæcularis. De hoc nos dominio jurisdictionis non agimus, nisi fortè aliqua sint obiter agenda.

3. Cum autem eodem num. 1. dictum est (jus) intellige jus in re, quod sit plenum, perfectissimum; non, verò jus ad rem, de quibus Passim Doctores lege Dicast. l. c. num. 32.

4. Distinguitur autem dominium, à possessione, ab

usufructu, & à mero usu: nam his non convenit esse testates liberas disponentes de re. Possessio enim aliud, nisi facultas insistenti in re, quam quis possidet. Usufructus est potestas, seu jus utendi, & fruendi, ut usus est, sed tantum utendi.

Potest, v. g. quis uti hoc fundo, solum ad residendum vel dormiendum in illo? Erit merus usufructus. Potest, tum ad hoc, tum etiam ad colligendos ejus fructus, illis que usurpandos, sed non ad ipsum fundum nandum? Erit usufructuarius. At dominium comprehendit jus possidendi, utendi, fruendi: & insuper jus alienandi, &c.

5. Illud hic obiter nota, Usufructum esse duplicis generis id est, habentem ulum facti, & ulum Juris. Ulum facti habet, qui solum utitur re: Sic competitetiam bonis que utuntur herbis, & paleis. Ulum Juris habet, qui utitur, & potest ad suum beneplacitum uti re, nam præterea dicitur habere jus utendi, in quod competit bonis. Religiosis verò hoc jus utendi competere debet. Ex dependentia voluntatis Superioris docet vera sententia, de qua mox redibit sermo c. seq. §. 5.

6. His positis, celeberrima est questio: An in re, usu consumuntur, seu, ut loquuntur Jurisperiti, quæ fructum recipiunt, separari possit usus à dominio? Si, v. g. tibi usum hujus panis, hujus vini, statim deo tibi datum, & perfectum dominium illorum; Ita enim videtur, nam si deo tibi vini usum, ergo potes illud bibere, ergo illud destruere, & consequenter de illo perfectè disponere, quod est perfectè de illo dominium habere, quod quidem conscientie fieri nequeunt in rebus non consumptibilibus; si enim tibi deo usum, seu etiam usufructum fundi, licet possis uti fructibus, eisdemque frui; non potes tamen ipsum fundum destruere, de quo illo absolute disponere.

7. Respondeo. Hæc questio originem habuit ab ordine Minorum Sancti Francisci, qui approbante Nicolao IV. licet reprobande deinde Joanne XXII. iterum approbantibus Martino V. & Paulo III. prohibetur non solum suis Religiosis particulares (in hoc enim conveniunt cum Religiosis particularibus aliarum Religionum), sed etiam suam Communitatem, seu Monasterium nullum habere dominium rerum: quæ ipsi

... sunt, siue hæc res sint usu consumptibiles, siue non;
... illud solum habere Sanctorum Pontificem post Mar-
... Vnam ex Nicolao IV. hæc enim rerum usu consume-
... dominium habebant ipsi fideles Dantes, do-
... consumterentur. Neque te conturbet horum Pontifi-
... diffinitio: quidem etiam in diversis placita possunt
... citra res fidei. Sic Bell. lib. 4. de Summo Pont. cap. 3.
... 5. lege 6. a nob. 2. de excommunicatione, ubi se ut ho-
... privatum errare posse fatetur: & citra res ad sta-
... universalem Ecclesie pertinentes, quando hæc do-
... ut Pontifices. Puta in Decretis morum in appro-
... bene vivendi, in Canonizatione Sanctorum. Ita
... lib. 1. de Beatitudine, & Canonizatione. Ro-
... 1. 1. q. 8. et 1. 1. art. 4.

8. Respondeo nunc directè ad questionem: posse
... Itaque Ita Sot. in 4. de iust. quest. 1. 1. art. 1. Valent. ques-
... 10. 1. Mol. tract. 2. d. 6. Suarez, t. 2. d. 28. §. 2. Less.
... 1. 1. dub. 8. Sanchez, lib. 7. summa, cap. 18. n. 3. innumeros
... contra Sylvest. v. Dominium quest. 2. Arag. q. 62.
... Domin. Caiet. 2. 2. quest. 78. art. 1. aliisque mox littera
... Ratio autem separationis consistit in eo, quod, qui
... habet dominium rei, potest illam quomodocunque
... libere distrabere, vendere, destruere, alteri donare,
... de vero, qui eius usum dumtaxat habet, solum
... potest illa re uti iuxta voluntatem Domini; seu depen-
... deret à Domino; ita ut etiam dum panis, v. g. est in
... manu Religiosi Franciscani, illum ad os admoventis,
... potest Pontifex sine iniustitia contra Religionem, vel
... Religiosum Franciscanum; ab eo illum tollere. Simile
... quid est in eo, qui invitatur ad convivium ab aliquo;
... Dominus enim convivi, semper est Dominus ciborum,
... solum sine iniustitia, esto, cum magna inurbanitate,
... post ab invitato nondum acceptante auferre, donec
... contemnantur: postea enim ex defectu materiæ jam de-
... structæ, definit dominium. Simile quid etiam est in aliis
... particularibus Religiosis aliarum Religionum: nam pro-
... pter votum Pauperatis non possunt uti rebus pretio
... estimabilibus, quamvis ipso usu consumptibilibus, nisi
... dependent à voluntate sui Superioris. Religiosi ergo
... qui differunt à Franciscanis, quod aliarum Religio-
... num Communitates, seu Monasteria habent perfectum
... dominium suarum rerum, à Fidelibus donatarum, siue
... hæc sint usu consumptibiles, siue non; at Franciscana id
... non habet, quia suarum omnium rerum Pontifex do-
... minium retinet, unde fit, ut Religiosi aliarum Religio-
... num utantur prædictis rebus dependentem immediatè à
... suo Superiore, qui est legitimus administrator bonorum
... Religionis: ut Franciscana, dependent immediatè à
... Pontifice, qui est Dominus bonorum Religionis Fran-
... ciscane.

9. Ex dictis fit primò, ut Religiosus particularis in
... rebus unico actu consumptibilibus, quorum usus ipsi à
... Superiore conceditur, non acquirit dominium, seu pro-
... pteratem: cum enim usus à dominio separabilis sit, non
... legitur dari utrumque, si usus detur. Scio multos Do-
... ctore contrarium docere. Ita Caram. in Reg. S. Ben. nu-
... mer 87. 1. citans Cenedum, Petrum de Arag. Turrecrema-
... rum. Sylv. D. Antonin. Sarnientum: lege item Bassarum
... in floribus pag. 256. nostram vocantem probabiliorē,
... licet contrariam probabilem. Sed ego assentiri non
... possum, quia claram video separabilitatem, quam nu-
... mero præcedente explicui.

Corollarium pro Religiosis: circa acceptationem rerum.

10. Ex iisdem dictis fit secundò, ut quando Reli-
... giosus particularis acceptat à seculari aliquid ad me-
... um usum, v. g. gallinam ad comedendum, minoris ea
... valet, quam si accipiet absolute; vel quam ex se va-
... leat absolute vendenda sit. Ratio est jam dicta, quia
... minoris usus facti, cum semper supponat in domino er-
... rante perfectum dominium; multum diminuit de
... pretio, cum possit à Domino semper repeti. Fac te
... vendere gallinam Petro, sic: Vendo tibi hanc gallinam

ea conditione, ut etiam quando erit à te occisa, quando
... jani cocta, quando ad mensam apposta, quando in manu
... tua illam ad os admoventes, ego illam possim repetere; non-
... ne Petrus propter hanc conditionē volat pretium galli-
... nae diminui? Et licet sciret, se nunquam repetiturum; ta-
... men non est negandum, aliquid tandem diminui de pre-
... tio ex tanta potestate illam repetendi.

11. Hinc colligi posse videtur, quando aliquid ex re-
... bus unico actu consumptibilibus datur Religioso, ma-
... iorem quantitatem rei requirit ad peccatum mortale,
... quam si detur absolute: quia res data ad solum usum,
... minus valet, cum possit à Domino statim repeti. Puto
... tamen, quando adest certitudo moralis, quod res nun-
... quam sit repetenda, præsertim in his rebus ipso usu con-
... sumptibilibus, de quibus postea nihil remanet, ad quod
... possit Dominus ius habere; puto inquam, tam exiguum
... esse pretij diminutionem, ut moraliter judicetur nihil
... diminui: quando enim adest tanta certitudo, physica
... illa, ut ita loquar, potestas se habet, ac si non esset, at-
... que adeo non potest in morali estimatione aliquid de
... pretio deducere.

12. Illam considerationem puto probabiliorē ac
... tutiorē: Nam gallina, v. g. pluris valet viva, quam mor-
... tua, pluris integra, quam in partes confecta. Dulciare
... item integrum pluris æstimatur, quam incisum in frustu-
... la, & sic de similibus. Poterit ergo Religiosus significare
... seculari, ut is rem comestibilem dividat: nam sic ipse
... Religiosus recipiet minus, quam si reciperet integram,
... adeoque facilius poterit, si Superiōris venia careat, gra-
... viter materiam devitare. De qua vide inferius, tract. 2.
... cap. 4. ut etiam de religioso invitato ad convivium, vide,
... mox cap. 2. §. 5. num. 9.

CAPUT II.

Quinam dominium rerum habent,

Certe Deus, Angeli, Homines; De quibus vide Do-
... ctore, apud Less. lib. 2. cap. 4. dub. 1. & passim. At
... inter homines (quod ad nos facit dubitari solet. Primò,
... de servis. Secundò, de filiis. Terriò, de uxoribus. Quartò,
... de Beneficiariis. Quintò, de Religiosis: quibus omnibus,
... vel impeditum est dominium rerum temporalium, vel
... ritum.

§. I. Selecta de servis.

1. Verè servi, propriè mancipia, nullo, ex legibus,
... §. 1. insit de iis, qui juris, vel alieni sunt Mol.
... tract. 2. d. 38. dominio gaudent, si de temporalibus bo-
... nis agamus; nam ceterum vitæ, membrorum, hono-
... risque dominium solum habent, ita ut Domini, si in his
... sine offensione, sunt puniendi, perinde ac si liberos of-
... fenderent: leg. 1. ff. de iis, qui sui iuris vel alieni sunt, &
... inst. eod. tit. Dicitur l. c. m. 147. quia tamen leges, quæ
... dominio temporalium servos privant, sunt usu ipso mi-
... tigatæ: ideo ad sunt septem circiter Tituli, seu Casus,
... quos jam à num. sequenti afferam, in quibus servi do-
... minio rerum temporalium, etiam, in foro conscientie,
... ex Mol. l. c. potiuntur, & ita potiuntur, ut si Domi-
... nus eas, invito servo, contrectet, possit servus occultè
... sibi compensare.

2. Primus Casus est: Si Dominus tacitè, vel expre-
... sè consentiat, servum habere peculium.
3. Secundus: Si quid servo ita donetur, legeturve, ut
... id ad Dominum non proveniat; Huiusmodi etiam vide-
... tur, si detur ipsi aliquid, quo se possit redimere.
4. Tertius: Si quid servo relinquatur absolute id
... est non intuitu Domini; ut, ob industriam, vel offi-
... cium à servo alieni exhibitum. Ex quo colligo idem
... debere dici, si quid relinquatur servo ob ejus amorem:
... nemque, si ejus Consanguinei longè distiti mittant
... ipsi aliqua dona.